

CENTAR ZA NENASILNU AKCIJU
CENTRE FOR NONVIOLENT ACTION

ured u Sarajevu:

Bentbaša 31, 71000 Sarajevo, BiH

Tel: +387 33 272 560

Fax: +387 33 440 417

cna.sarajevo@nenasilje.org

www.nenasilje.org

TROMJESECNI IZVJEŠTAJ

DECEMBAR 2001 - FEBRUAR 2002

Centar za nenasilnu akciju (CNA) je nevladina i neprofitna organizacija čiji su osnovni ciljevi izgradnja mira, razvoj građanskog društva, regionalna saradnja i promocija kulture nenasilja.

Naša glavna aktivnost je organizovanje i vođenje treninga (seminara) iz nenasilne razrade konflikata i podrška grupama i pojedincima/kama koji/e žele da se bave ovom vrstom rada. Kroz treninge iz nenasilne razrade konflikata imamo kao cilj razvoj političke svijesti ucesnika/ca i širenje vještina nenasilnog ophodjenja sa konfliktima. Na treninzima CNA okuplja ljude iz svih krajeva Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Jugoslavije i Makedonije, time dajući posebnu važnost umrežavanju i komunikaciji među ljudima iz različitih krajeva, podržavajući proces razgradnje predrasuda i izgradnje povjerenja.

CNA je počeo sa radom 1997. godine otvaranjem ureda u Sarajevu. Ured u Beogradu je otvoren 2001. godine. CNA je ogranak njemacke organizacije KURVE Wustrow.

Sadržaj

1.	UVOD.....	3
1.1.	O dosadašnjem toku sudenja Slobodanu Miloševicu.....	4
1.2.	Shortcuts from CNA Sarajevo by Iva Zenzerovic	6
2.	GLAVNE AKTIVNOSTI	8
2.1.	Osnovni trening iz nenasilne razrade konflikata	8
3.	OSTALE AKTIVNOSTI	12
3.1.	Trening iz nenasilne komunikacije na Jahorini	12
3.2.	Posjeta CNA Engleskoj i Sjevernoj Irskoj	13
3.3.	Evaluacioni sastanak osoblja CNA	15
3.4.	Interni trening osoblja CNA.....	16
4.	PLANOVI.....	17

1. UVOD

Drage prijateljice i dragi prijatelji,
pred vama je novi tromjesečni izvještaj o aktivnostima CNA ureda u Sarajevu.

Tokom ovog tromjesečja, od naših, kako ih mi zovemo, osnovnih aktivnosti održan je samo jedan osnovni trening u Kiseljaku, koji je bio posljednji trening Ive Zenzerovic prije njenog odlaska iz CNA, a ujedno i prvi osnovni trening i prvo iskustvo učešća u CNA timu naše nove kolegice Tamare Šmidling.

Manji broj aktivnosti ove vrste nam je omogućio da se više posvetimo i drugim aspektima našeg rada koje vidimo jednako važnim, i koje vidimo kao dio naše misije. Zajedničke sastanke osoblja CNA ureda u Sarajevu i u Beogradu, kojih je bilo dva, smo iskoristili za samorefleksiju kroz koju smo dobili ideje o načinima poboljšanja kvalitete našeg rada, izradu radnog plana za ovu godinu, dalje vlastito osposobljavanje posebno za «uredske» poslove, detaljniju razmjenu informacija između ureda i na kraju kao priliku da se posvetimo jedni drugima za šta obično nemamo baš puno vremena.

Članovi/ce CNA bili su u posjetama Engleskoj, Sjevernoj Irskoj, Švajcarskoj, Hrvatskoj tokom kojih su prezentovali rad CNA i povezali se sa ljudima koji nas podržavaju i koji žele da podrže naš rad, kao i sa ljudima i organizacijama sa kojima vidimo mogućnost buduće saradnje.

Imali smo priliku i da mnoge ugostimo, a izvajamo posjete naših prijateljica, kolegica i osoba čiji rad izuzetno cijenimo Diane Francis, Martine Fischer i Astrid Fischer.

Od događaja koji su obilježili ovaj period izdvajamo početak suđenja Slobodanu Miloševiću pred Haškim Tribunalom koji su mnogi već proglasili najvećim procesom poslije Nuernberga i procesom vijeka. Gledajući svakodnevne direktne TV prenose ovog suđenja i slušajući reagovanja mnogih teško je oteti se utisku o slaboj pripremljenosti Tužilaštva i od obe strane ispolitizovanosti i instrumentalizovanosti cijelog procesa. Ostaje pitanje koliko će ovo suđenje, bez obzira na ishod, biti iskorišteno kao prilika da se da jasan doprinos izgradnji povjerenja i uspostavljanja trajnijeg mira na ovim prostorima što mu je i, deklarativno, cilj.

Ovih dana su SFOR-ove snage u BiH izvele neuspjelu akciju hapšenja jednog od dvojice najtraženih osumnjiceni za ratne zločine na prostoru bivše Jugoslavije Radovana Karadžića. Kako Karadžić nije uhapšen krenulo se u nagađanja razloga za to kao i samog cilja cijele akcije. Ono što zabrinjava je jasna polarizacija stavova vezanih za to hapšenje i doživljaja ishoda ove operacije od strane zvaničnika, medija i stanovništva koje živi unutar granica BiH, koja je proizvela dodatnu napetost. Možemo samo da pretpostavljamo šta bi se desilo da je došlo do ovog hapšenja.

Novoizabrani premijer Kosova Bajram Redžepi, je svojim prvim izjavama demantirao one koji su ga po proglašenju nazivali liberalnim politicianom. On je objavio da će se suprotstaviti planu Hakerup-Covic koji predviđa organizovan povratak proteranih ne-Albanaca na Kosovo i da ne priznaje granicni dogovor između SR Jugoslavije i Makedonije u svom kosovskom delu, što bi se moglo protumaciti i kao otvaranje teritorijalnih pretenzija spram Makedonije.

Sunce i prve proljetne dane u Sarajevu smo dočekali sa radošću ali i sa zebnjom zbog nagovještaja koji se mogu čuti, i koje vijesti koje dobijamo donekle potvrđuju, o ponovnoj eskalaciji sukoba u Makedoniji.

1.1. O dosadašnjem toku sudenja Slobodanu Miloševicu

Pocetak «velikog procesa» u Hagu protiv bivšeg predsednika Srbije i Jugoslavije, Slobodana Miloševica, poceo je 12. februara 2002. godine, nešto manje od jedanaest godina nakon pocetka ratova na podrucju bivše SFRJ cije posledice još uvek svi gradani/ke ovih prostora itekako osecaju. U svim državama nastalim raspadom Jugoslavije, pažnja javnosti bila je usmerena ka pocetku ovog sudenja, ali cini se da su ocekivanja od njega dosta raznolika.

Za ljude koji rade na izgradnji mira ovo, kao i sva druga sudenja za ratne zlocine, doživljeno je kao prilika za suocavanje sa zlocinima koji su pocinjeni u ime sopstvenih naroda, u ime miliona Srba, Hrvata, Bošnjaka, Albanaca (koji su se nalazili unutar, ali i izvan ratnih dešavanja), u ime maglovitih mitskih pojmova i vrednosti koje se retko preispituju, a precesto koriste kao mobilizatori za borbu «NAS» protiv «NJIH». Više nego ijedan drugi dosadašnji proces u Hagu, ovaj je doživljavan kao moguci kljucni faktor u stvaranju atmosfere u kojoj je zaista moguće govoriti o odgovornosti i krivici, suociti se sa sopstvenom odgovornošću i osvestiti potrebu za stvaranjem trajnog i cvrstog mira u ovom regionu.

Bez informacija o konkretnim pocinjenim zlocinima, kao i bez personalizacije onih koji su zlocine zaista pocinili ili ih naredili, sve te krupne reci kao «krivica», «odgovornost» ili «pomirenje», prazno odzvanjaju i gube smisao u situaciji kada se, gotovo iskljucivo, upire prstom na zlodela «druge» strane.

Za gradane/ke Srbije i Jugoslavije, ovo je prilika da, kroz price direktnih svedoka, cuju za zlocine koje su srpska vojska, policija i paravojne formacije pocinile u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Kosovu, kao i da se oslobode postojecih pritisaka da se u Hagu sudi celom srpskom narodu.

Za gradane/ke Hrvatske, BiH i Kosova sudenje pruža šansu za otvaranje mnogih bolnih pitanja i za dijalog sa stranama sa kojima su bile u ratu, u vezi sa žrtvama, izbeglicama, povratnicima, manjinama i vecinama. Posebno znacajan je potencijal za stvaranje prostora da se preispitaju «ratne aktivnosti» sopstvenih oružanih grupa.

U kontekstu izgradnje mira i poverenja, veoma je važno bilo i ocekivanje (potreba!) da sudenja budu u svim pojedinostima fer prema optuženima, ali i prema hiljadama ljudi svih nacija koji sudenja prate u svojim domovima. U odnosu na konkretan proces protiv Slobodana Miloševica to bi znacilo da bi se omogucavanjem potpuno poštenog sudenja izbegao efekat stvaranja mucenika i heroja od Slobodana Miloševica, a sam Tribunal bi medu gradanima/kama zadobio kredibilitet (koji je sada dosta upitan) za organizaciju procesa koji se ocekuju u buducnosti.

Nakon mesec dana trajanja sudenja utisak je da je malo od tih ocekivanja ispunjeno. Razlozi za takav osecaj su zaista mnogostruki i kompleksni i mišljenja sam da se ipak treba cuvati nagadanja i pretpostavki prilikom ocene procesa u celini. Ono, medutim, što smo imali prilike videti na pocetku ovog sudenja, jeste nemogucnost distanciranja Tribunala kao pravne institucije od politike onih zemalja koje sebe vole da nazivaju «Medunarodnom zajednicom». Malo je ucinjeno od strane glasnogovornika Haškog suda da se povuce jasna crta izmedu ekspanenata politike «antiterorizma» i misije suda koji treba da procesuiru SVE zlocine pocinjene na podrucju bivše Jugoslavije. Nespremnost na preispitivanje npr. politike NATO pakta i njene uloge u spirali nasilja na ovim prostorima (a i mnogo šire), koja traje vec nekoliko godina, sada uzima svoj «danak». Cinjenica da Miloševic svoju odbranu zasniva na kritici politike zemalja clanica NATO pakta i da svoje zlocine pravda zlocinima «druge strane», nije neko

preterano iznenađenje i ni u kom slučaju ga ne amnestira. Ono što deluje kao iznenađenje jeste utisak da tužilaštvo, za sada, nema pravi odgovor na takav nastup, pa izgleda kao da je Milošević u stvari taj koji daje smer citavom procesu svojim nastojanjem da se prikaže kao, istovremeno, beskompromisni borac protiv terorizma i «novog svetskog poretka», i svojim cinicnim odnosom prema žrtvama zlocina pocinjenih za njegove vladavine.

Tako dobijamo mnogo politickih govora i nadmudrivanja, a zlocini zbog kojih je sudenje i organizovano ostaju nekako u drugom planu. Vredno je napomenuti da se do sada u ulozi svedoka nije pojavila nijedna osoba koja bi mogla upotpuniti sliku o *direktnom* Miloševićevom učešću u naređivanju zlocinackih aktivnosti, nikoga od Miloševićevih saradnika ili saucesnika još uvek nismo culi. No za to, nadam se, ima vremena, posebno ako se ozbiljno shvate najave da ce sudenje trajati i dve godine. Relevantni svedoci i cvrsti dokazi protiv optuženog jedino mogu doprineti da ovo sudenje ispuni svoju svrhu tj. da se ljudi suoce sa zlocinima koje su naredili isti oni za koje je godinama važno da su «ocevi nacija». Takode, to bi mogla biti prilika da se dokazu vrati mesto koje mu, bar deklarativno, pripada u sudskom sistemu demokratskih društava, a za koje se cini da je, u atmosferi nastaloj u svetu posle 11. septembra, poprilično poljuljano.

Odsustvo navedenih cinilaca u procesu Slobodanu Miloševiću proizvodi osećaj nezadovoljstva na svim stranama - prosečnom građaninu/ki iz Jugoslavije cini se da je dosadašnji tok procesa neozbiljno pripremljen i nategnut, dok stanovnik/ca BiH nesrpske nacionalnosti npr. lako može steci utisak da ne postoji minimum pijeteta prema žrtvama mnogobrojnih zlocina koje je pocinila neka od srpskih vojski. Ta vrsta «ravnoteže nezadovoljstva» kakva postoji posle ove cetiri nedelje trajanja procesa, doprinosi ionako usijanoj atmosferi u politickom i društvenom životu ovdašnjih država, pa se donošenje Zakona o saradnji sa Hagom (u SRJ) pretvara u ključan politicki problem koji može da izazove ozbiljnu krizu vlade i nestabilnu situaciju u citavom regionu.

Sa stanovišta rada na izgradnji mira takva situacija je opasna jer ne pruža uslove da se široko rasprostranjena nacionalna solidarnost zameni običnom ljudskom solidarnošću u kojoj je patnja ljudi, bez obzira na to koje su vere ili nacije, ono što dominantno određuje našu reakciju na neki pocinjeni zlocin. Sve dok se ne desi ta nephodna empatija, imaćemo situaciju u kojoj se svaka izgovorena kriticka rec vrednuje po imenu i prezimenu onoga ko je izgovara, odnosno po njegovoj (pretpostavljenoj) nacionalnoj pripadnosti. Ovo sudenje, ni u najidealnijim okolnostima, ne bi moglo da samo stvori takvu atmosferu, ali bi moglo da pokrene taj veliki tocak za cije dalje okretanje odgovornost leži na svima nama.

Odgovornost se takode odnosi i na insistiranje na kažnjavanju svih osoba ili institucija koje su ucestvovala u zločinima, ali ne treba pritom ni zaboraviti potrebu za preispitivanjem i kritikom ustanova koje se u ovom trenutku bave organizacijom tih sudenja. Kritika Haškog Tribunala ne treba da podrazumeva negiranje zlocina, vec treba da bude usmerena ka kreiranju društvenih okolnosti koje bi omogucile organizovanje ove vrste sudenja na prostorima ex-jugoslovenskih država.

Tamara Šmidling
Sarajevo, mart 2002.

1.2. Shortcuts from CNA Sarajevo by Iva Zenzerovic

Teško je u jednodimenzionalnom clanku obuhvatiti godinu dana života i rada koji se gotovo stopostotno preklapaju. Višedimenzionalni hipertekst bio bi primjerenija forma. No, iako sam često mislila na trenutak kada ću pisati ovaj tekst, nisam vodila ni radni ni osobni dnevnik.

Pokušati ću u natuknicama skicirati određene trenutke i podijeliti pokoju impresiju mog boravka u CNA Sarajevo.

Godina u kojoj sam se našla u CNA bila je specifična po mnogocemu. Proteklu je godinu oznacio rast tima za 2 nova člana i 2 nove članice (gotovo 100%), otvaranje ureda u Beogradu, istraživačka putovanja u Makedoniji i Srbiji.

Svoj jednogodišnji boravak u CNA često okarakteriziram kao studijsku godinu, kao vrijeme u kojem sam naučila jako puno toga relevantnog za trenerski rad na nenasilju.

Ako krenem u artikulaciju, mogu reći da sam svoja znanja i iskustva nadogradila prvenstveno iz trenerskog rada, ali znatno i iz organizacijskog i financijskog funkcioniranja organizacije.

Boravci u CNA stekla sam, pored dubokog trenerskog rada i široko iskustvo pri radu na organizaciji i logističkoj pripremi treninga, kao i rada na poslovima financijskog izvještavanja.

Poseban dojam na mene je ostavio način rada i podjela posla. Podjela posla prema kojoj svi imaju uvid u ono što se događa i rotiraju se zaduženja po mom je sudu način na koji bi trebali funkcionirati timovi u nevladinim organizacijama. Naravno, snažna fokusiranost CNA na jednoobrazne aktivnosti - treninge kao i činjenica da su svi u CNA treneri i trenerice olakšava takvu podjelu posla.

Neke od stvari o kojima pišem u CNA postoje na nivou ideje, mnogima smo se zaista približili, nekima težili. Bilo je trenutaka kada mi se činilo da smo udaljeni od zamišljene podjele posla i odgovornosti, no ipak nismo odustali od ideje da se poslovi i odgovornosti rotiraju. Ovo vidim kao posebnu vrijednost CNA i pozdravljam članice i članove tima da ustraju na zamišljenim podjelama poslova. Način rada u kojem je svatko u određenom trenutku u prilici da preuzme dio odgovornosti od cjelokupnog posla pruža izvanrednu šansu da se stekne uvid u cjelokupno funkcioniranje organizacije. Čini mi se također da na taj način teže dolazi do prebacivanja odgovornosti za neispunjena zaduženja. No, i to se potkrade.

Pri samom dolasku našla sam se s velikom količinom odgovornosti u situaciji i funkcioniranju organizacije koji mi nije bio kristalno jasan. Nas dvoje novih članova tima ostavljeni smo s nerealnim očekivanjima, možda više nadom ostalih članova u naše snalaženje. No to je na sreću bilo vrijeme smanjenih aktivnosti pa je bilo moguće samoosposobljavati se. Sličan je osjećaj prvog treninga sa 4 nova i neiskusna člana/ice tima.

Posebno je dobar osjećaj pripremati treninge u CNA. Dobro isplanirano vrijeme omogućuje uživanje u pripremi treninga što jako doprinosi njegovoj dubini i uspjehu. Premda mi je ponekad pažljivo i temeljito planiranje pogodovalo stvaranju nerealnih očekivanja od grupe, ovakav način rada kod mene je definitivno smanjio toleranciju na površnost i ishitrene korake u realizaciji radionica. Smatram da se isplati ulagati u visoke standarde. Kada kažem visoki standard ni u kom slučaju ne mislim elitizam.

Nije u svakom trenutku bilo lako. Rad u CNA doživjela sam između ostalog i kao vježbanje asertivnosti. U ovoj sam godini više nego ikad uvidjela koliko nenasilje nije pasivnost, koliko je teško očekivati razumijevanje od drugih bez jasnog artikuliranja vlastitih potreba i zahtjeva. U prvim trenutcima doživjela sam to kao nedostatak

podrške, no ako taj osjećaj nelagode i neshvacenosti vratim na analizu vlastitog ponašanja ona zasigurno pruža veliku mogućnost osobnog rasta i razvoja. Ostaje mi otvoreno pitanje: što određuje tanku granicu prema kojoj određeni postupak ili ponašanje stvara osjećaj nelagode, mucnine i doživljaj nasilja, čime se on pretvara u suportivnu klimu? U kontekstu CNA mislim da toplo obiteljsko okružje i puno zajednički provedenog vremena pogoduju prihvaćanju razlika i međusobnom uvažavanju među članovima i članicama tima.

Takvo obiteljsko okružje također omogućuje predanost i fokusiranost na trenerski i organizacijski rad. Jedinu potencijalnu opasnost vidim u uniformnosti članova tima u stavovima i stilovima koja se s vremenom stvara.

Uzevši u obzir aktivistički background s kojim sam došla u CNA bilo mi je zaista poteškoća ne djelovati na dnevno političkom planu. Međutim, u situaciji u kojoj "nisam kod kuće", u zemlji Bosni u kojoj su civilne inicijative inicirane od međunarodne zajednice a manje su rezultat osvještene potrebe da se reagira na probleme u društvu teško je pronaći modus aktivnog djelovanja. Tome pogoduje regionalni okvir rada CNA koji diže lokalne potrebe na novu dimenziju. Mišljenja sam ipak da bi CNA s obzirom na visoku senzibiliziranost o problemima i visoke kapacitete članova i članica tima trebao uložiti energiju i postati vidljiviji u Bosni.

Jako cijenim oprez ulaska u partnerstva i suradnje koju sam sreća u CNA. To mi znači dati značaj svome radu. Poteškoću vidim u nejasnim kriterijima koje je moguće protumacirati kao osobne preferencije čime mi se nameće kontradikcija samom pojmu suradnje, solidarnosti i podrške među civilnim inicijativama u regiji. U godinu dana rada, ne računajući polaznike i polaznice treninga susreću sam se sa, po mom sudu premalim brojem lokalnih organizacija.

Iako sam često htjela da rad CNA bude otvoreniji, vidljiviji i pristupačniji, mislim da je put kojim ide CNA dugoročan i blizak ljudima koji su u njega uključeni i kao takav osuđen na uspjeh.

Veliku vrijednost rada CNA vidim u dugoročnosti rezultata i ulaganja u ljude, buduće suradnike i suradnice i članove trenerske mreže. CNA treninzi po mom su mišljenju pravi rasadnici kvalitetnih ljudi senzibiliziranih i opskrbljenih vještinama i sposobnostima za predanost radu na nenasilju i izgradnji mira.

Drago mi je što sam bila s vama.

2. GLAVNE AKTIVNOSTI

2.1. Osnovni trening iz nenasilne razrade konflikata

Kiseljak, od 07. do 17. decembra 2001.god.

U Kiseljaku, BiH, od 7. do 17. decembra 2001. godine održan je trening Osnove nenasilne razrade konflikata, u organizaciji CNA Sarajevo, a na inicijativu i uz finansijsku podršku Gesellschaft für technische Zusammenarbeit (GTZ) Sarajevo. GTZ je inicirao ovaj trening sa željom da ucestvuju ljudi iz organizacija s kojima saraduje i pruža podršku u radu.

Treningu je prisustvovalo ukupno 17 ucesnika, od toga 7 muškaraca i 10 žena, starosne dobi između 18 i 31 godine iz dve regije s teritorije bivše SFRJ - s Kosova i iz Bosne i Hercegovine.

Neke od organizacija u kojima su ucesnici-e aktivni-e su: Udruženje mladih - Zvornik, O.C. IPAK - Simin Han, H.O. IPAK - Tuzla, Stay Free - Novi Grad, HUG, zemlja djece - Tuzla, Biro za ljudska prava - Bijeljina, OSCE Gnjilane, OSCE Mitrovica, OSCE Priština, OSCE Prizren.

Aplikacije su bile poslate organizacijama s kojima GTZ saraduje ili ih podržava, ali i preko CNA kontakata. Ovaj neujednacen nacin odabira ucesnika-ca od obe organizacije je cinio dodatnu poteškocu koja se manifestovala u vidu razlicitog stepena motivacije ucesnika-ca. Tokom treninga se ispostavilo da pojedini ucesnici-e nisu ni znali na kakvu vrstu treninga dolaze, pa cak i da im je, bez njihovog znanja, neko drugi popunjavao upitnik.

Trenerski tim su cinili clanovi-ice sarajevskog i beogradskog CNA ureda: Tamara Šmidling, Iva Zenzerovic, Milan Colic i Helena Rill, dok je gost-trener bio Adnan Hasanbegovic. Ovo je bilo i prvo ucešće Tamare Šmidling kao trenerice u okviru CNA tima na ovakvom treningu, dok je ostalim clanovima/icama tima ovo bila prilika da ponovo zajednicki rade osnovni trening. Kombinujuci razlicita iskustva, videnja, potrebe trenerskog tima, došlo se do programa-koncepta treninga koji bi bio u izvesnoj meri fleksibilan: bile su utvrđene teme, približan raspored i nacin rada, s tim što su ostali otvoreni pojedini blokovi. Medutim, tokom treninga ovaj koncept je bio menjan, postao je još otvoreniji, te je ta fleksibilnost donela rezultate, odnosno otvorila prostor za dalji rad prilagodavajuci se potrebama grupe.

S druge strane, ovakav koncept je bio pretežak za grupu što je predstavljalo problem; trenerski tim je hteo dublje ulaziti u teme, mada je grupi bilo potrebno više podrške, te se zato pokazalo presudnim rad na sigurnom prostoru u toku treninga. Naime, ucesnici-e su došli iz podrucja koja su bila zahvacena ratnim dešavanjima i u tom kontekstu sa sobom nose teška iskustva i traume, a neki-e od njih cak ni sada nemaju neku sigurnost u svojim sredinama. Taj osećaj nesigurnosti i nepoverenja uopšte se provlacio i kroz sam trening, pa je izgradnja grupe bila dugotrajna. Rad na sigurnom prostoru se odnosio na otvaranje pitanja: Zašto mi je važan moj siguran prostor? Šta ja mogu uraditi da stvorim sebi siguran prostor? Zašto mi je važan na treningu? Šta mogu da uradim da ga stvorim sebi na ovom treningu? Šta ocekujem od drugih da bi se stvorio siguran prostor?, ali i osnaživanjem kroz kolaž (Ko sam ja? Odakle crpim snagu da budem to što jesam?) i razgovore o svom gradu/regiji/zajednici.

Ovim se uticalo na daljnji tok treninga, posebno se to ocitovalo u evaluacionim krugovima na radionicama o nasilju/nenasilju, razlicitostima, ulozi polova u društvu, identitetu, gde trenerski tim ima utisak da su ucesnici-e imali-e mnogo više prostora da izraze svoje mišljenje. Važne teme za ovaj trening bile su i predrasude, mada su se mogle obradivati opširnije, zatim percepcija, moc. Moc je bila posebno znacajna za ovu grupu ljudi iz razloga osveščivanja sopstvene moc delovanja u društvu, te njihovog osnaživanja po tom pitanju. Prilikom evaluacije dana, osvrcuci se na temu »moc«, cule su se sledece izjave:

- *Shvatila sam da sam ja ta koja može nešto promijeniti.*
- *Važno mi je jer sam skupio hrabrosti.*
- *Ja imam moc.*
- *Vidio sam širi znacaj moci. Nisam znao da sam ja taj koji ima moc.*
- *Bilo mi je vrlo dobro, posebno moc. U barometru sam bio u sredini, kasnije sam se zapitao zašto. Nisam bio siguran šta bih kad bi imao moc. Ovo je za mene bio pravi test. Nisam znao šta je moc i koju moc ja imam.*
- *Imala sam negativnu konotaciju moci, vidjela sam puno zloupotrebe i nasilja. Važno mi je saznanje da posedujem moc.*
- *Interesantno mi je bilo «Ja cu... i treba mi...» Cula sam od drugih vizije koje imaju. Imala sam šansu da analiziram kako cu koristiti svoju moc.*

Osim navedenih, bile su još obradivane teme: nenasilna komunikacija, timski rad, donošenje odluka, razumevanje sukoba, nacionalni identitet, kreativna razrada konflikata.

Trening je balansirao između rada na temama - njihovom produbljivanju i izgradnje poverenja i sigurnog prostora u grupi. U prvom je delu veca važnost posvecena izgradnji poverenja i sigurnog prostora kao pretpostavke daljeg rada, dok se u drugi deo ušlo s više pažnje posvecene sadržaju/temama. Sam trening po sebi i njegov sadržaj/koncept s ovom grupom ucesnika/ca je bio razlicit i specifican u odnosu na treninge koje u celosti organizira CNA zbog smanjene mogucnosti da se ispita motivacija ucesnika i njihova ocekivanja od treninga. Naime, grupu ucesnika-ca sacinjavali su ljudi samo iz dve regije s teritorije bivše Jugoslavije, s malo zajednickih tacaka koje bi ih povezale i s razlicitim ocekivanjima/motivacijom što je otežavalo rad. Pitanje je koliko je postojalo motivacije za ovaj trening pošto ovaj koncept i rad na nenasilju i transformaciji konflikata može predstavljati poteškocu za nekog ko nije motivisan za suocavanje s vlastitim reakcijama i postupcima. Videnje trenerskog tima bilo je da je nesprenost na prihvatanje vlastite odgovornosti delimicno uzrokovana i nedostatkom sigurnog prostora u grupi.

Dodatna poteškoca koja se pojavila tokom treninga odnosila se na njegovo održavanje u vreme ramazanskog posta, s tim što je Bajram, veliki muslimanski praznik, pao upravo na poslednji dan treninga, nedelju, 16. 12. 2001. godine. S obzirom da je vecina ucesnika-ca slavilo ovaj praznik, nastala je inicijativa da se taj dan ne radi. Zbog toga je trenerski tim odlucio da se donese zajednicka odluka s grupom po tom pitanju koja bi svima odgovarala, a taj proces je predstavljao i prakticnu primenu onoga što je vec radeno na radionici »donošenje odluka«. Na kraju je bilo dogovoreno da se nedelja na Bajram radi samo pre podne i da to bude poslednji radni blok, s tim što bi vecina ucesnika-ca krenula sledeci dan kuci. Troje ucesnika je otišlo dan ranije kako bi taj praznik proveli sa svojim porodicama.

Postojala je velika neravnoteža u grupi, odnosno podeljenost po pitanju godina, regije iz koje dolaze, polna neuravnoteženost (brojcano), mada se to nije osetilo na samoj radionici. Ta neka podeljenost se mogla osetiti posebno u neformalnom vremenu. Tokom treninga je postojala slaba spremnost na konfrontaciju, zatvorenost

u procesu rada. S druge strane, trenerski tim veruje da su neki/e ucesnici/e izašli/e osnaženi/e s ovog treninga, kao i to da postoje pojedinci i pojedinke koji mogu nastaviti rad na transformaciji konflikata (kroz trening za trenere). Jezicka barijera je bila jedan od razloga za otežanu medusobnu komunikaciju unutar grupe. Trenerski tim smatra da je napravio propust što nije eksplicitnije otvorio to pitanje i na taj nacin stvorio sigurniji prostor unutar grupe.

Jedno od specificnosti treninga bilo je odsustvo neformalnog druženja uvece. Ono je više postojalo u okviru dve grupe: jedna iz Bosne, znatno mlada i druga s Kosova, starija, te su se okupljale na razlicitim mestima. Na to je svakako uticalo loše grejanje u hotelu, ali i nepovezanost i neizgradenost grupe, velika neravnoteža po pitanju godina, nesiguran prostor. Poslednje veceri se grupa skupila i zajedno je provela.

Tim, iako neizbalansiran po pitanju polova 3:1 (tri žene i jedan muškarac), u odnosu na grupu se to nije osetilo. U timu se osetila podrška, dobra atmosfera, pracenje, opuštenost, s puno prostora za sebe, za pitanja, za reci. U slucaju kada je postojao problem s necim u timu, na tome se radilo, pa se ima osecaj iskomuniciranosti što je dalo dobrih rezultata. Postojao je fleksibilan odnos prema konceptu treninga sa cim se tim dobro osecao.

Na sporije uspostavljanje poverenje u grupi uticala je neizbalansiranost tima po pitanju regije iz koje trener/ice dolaze: troje trenera/ica je bilo iz SRJ (iz Beograda, jugoistocne Srbije i Vojvodine) i jedna trenerica iz Hrvatske, u odnosu na grupu koju su pretežno cinili/e Albanci/ke i Bošnjaci/kinje. Vecina trenerskog tima dolazi iz regije (SRJ) koja je percipirana od strane pojedinih ucesnika-ca kao „agresorska“, mada to nije bilo eksplicitno receno, i nema neposrednog iskustva ratnog podrucja. Gost-trener, Bošnjak iz Sarajeva, doprineo je verodostojnosti tima spram grupe i pomogao izgradnji poverenja s obzirom na svoj nacionalni identitet Bošnjaka, te ratnog iskustva u armiji BiH. U vezi s tim, rad na nacionalnom identitetu je mogao biti mnogo produktivniji da ga je gost-trener vodio jer s takvim iskustvom je mogao da vrati pojedince na preispitivanje svoje uloge žrtve i odgovornosti.

Evaluacija treninga je bila usmena i pismena. Neke od izjava na pitanja: Koliko sam zadovoljan-a sobom, grupom, timom? I Šta se promenilo? Da li vidim neku promenu? Koliko sam zadovoljan-a sobom, grupom, timom?

- *Neke teme sam olako shvatio u životu. Vidio sam da ne znam i koliko ne znam. S grupom i timskim radom sam zadovoljan, kao i trenerskim timom jer smo mogli s njima da razgovaramo o mnogim temama.*
- *Sobom sam zadovoljna jer sam se otvorila prema drugima. Upoznala sam dosta drugih stvari – kako da rešim sukob, kako da stupim u komunikaciju. Rad je bio bolji u malim grupama. Treneri su bili jako korektni, otvoreni. Mislim da su bili više otvoreni prema nama, nego mi prema njima.*
- *Nisam uvek bila zadovoljna sobom, pogotovo na pocetku. Iako sam znala da nema tacnih i netacnih odgovora, cesto sam se pitala na kakve reakcije ce naici moj odgovor. Svidelo mi se što je trenerski tim bio otvoren, hrabрили ste nas da se ocekuje naše razmišljanje. Ipak sam se osecala sigurnije u neformalnom razgovoru.*
- *Stvorila sam drugi pristup i prema sebi i prema drugima. Pocela sam da razmišljam na drugi nacin. Treneri su bili otvoreni, pristupili su prijateljski, neformalno.*
- *Zadovoljan sam jednim delom jer sam uspeo da se izrazim, a negde sam mogao drugacije da postupim što sam kasnije skontao. Rad u grupi je bio zadovoljavajuci, ali je bilo bolje u malim grupama; mogli smo se šaliti bez posmatraca. Seminar je kasnio 15ak godina na ovim prostorima, trebalo je ranije da bude.*

Šta se promenilo? Da li vidim neku promenu?

- *Pre u razgovorima nisam puno ucestvovalo u konverzaciji, bio me strah. Kao da je taj strah smanjen na minimalu.*
- *Nije se bitno promenilo, ali da sve te stvari nisu tako uske. Baš mi je falio ovaj trening.*
- *Mislim da sam puno toga naucila, kako da stupim u kontakt u sukobima...*
- *Važno mi je što smo proveli više vremena u razgovorima. Trening me smirio i dao pravac kako dalje da se krecem.*
- *Ucврstila me se motivacija za rad na konfliktnim podrucjima i koliko je važno poverenje.*
- *Svašta smo nešto naučili. Treba mi vreme da se sve stiša. Najinteresantniji mi je razgovor o sigurnom prostoru. To je stvarno bitno za život i rad, da svaka osoba zna da ima pravo na siguran prostor.*
- *Ne znam tacno šta se promenilo u meni, ali bilo je interesantno cuti druga gledišta. Ja-poruke su mi nove i kako je važno govoriti od sebe, bez generalizacije.*
- *Da ne sedim i pitam se šta bi bilo kad bi bilo, nego da aktivnim radom saznam nešto o tome...*
- *Svako ima drugu percepciju i ima moc da prihvata.*
- *Mi smo ti koji možemo promeniti nešto.*

Trenerski tim je razgovarao na svojoj evaluaciji o samoj postavci treninga, konceptu, grupi, o onome što su članovi-ce tima doživeli-e kao lepo/teško/novo, te o poukama i svojim očekivanjima od grupe/treninga, odnosno o preispitivanju očekivanja. Neke od pouka koje su bile pomenute su sledeće: više o metodama, radionicama na početku rada; razgovor o očekivanjima od treninga/grupe mnogo temeljnije jer se ona ne podrazumevaju sama po sebi; ne organizovati više trening u Kiseljaku zbog toga što uprava hotela nije ispoštovala svoje obaveze u pogledu grejanja, tople vode; na početku rasporediti obaveze organizacionog tipa, a na kraju treninga obaveze koje se odnose na dokumentaciju s obzirom da je došlo do propusta (izgubljeni evaluacioni upitnici, duplo raden posao), formirati tim tako da bude u skladu sa grupom (regionalni i rodni balans), mada ovog puta to nije bilo moguće iz razloga što su ostali članovi-ce CNA imali/e druge obaveze; voditi racuna o verskim i ostalim praznicima; izbegavati kombinaciju formiranja grupe od strane CNA i još neke organizacije zbog razlicitog nivoa motivacije ucesnika/ca.

Trenerski tim je razgovarao na svojoj evaluaciji i o ciljevima, odnosno o postavljanju ciljeva i očekivanja u odnosu na grupu. Uzelo se u obzir da je ovaj trening ipak drugaciji zbog dolaska ljudi samo iz dve regije, te po razlicitim motivacijama za učešće, pa su i ciljevi bili u tom skladu definisani. Tokom treninga trenerski tim je posebnu pažnju posvetio osnaživanju ucesnika/ca i razumevanju moci kao uslov preduzimanja promena u društvu. Jedan od ciljeva koji nije u potpunosti ispunjen odnosi se na bolje razumevanje emocija i njihovo prihvatanje, što je bila poteškoca u toku rada. S obzirom na poteškoce koje su se javljale tokom treninga, trenerski tim je generalno zadovoljan uradenim.

Dokumentacija ovog treninga na 69 strana «Ma, nek' je nama dobro, ba!» ce se moci naci na web site-u CNA www.nenasilje.org.

3. OSTALE AKTIVNOSTI

3.1. Trening iz nenasilne komunikacije na Jahorini

Jahorina, od 26. do 30. januara 2002.god.

Od 26. do 30. januara 2002. održan je trening iz nenasilne komunikacije u hotelu «Košuta» na Jahorini. Organizator treninga bila je organizacija Norveška narodna pomoc (Norwegian People's Aid), sa idejom da se napravi kratak trening za članove/ice mreže Postpesimista iz Bosne u saradnji sa Centrom za nenasilnu akciju iz Sarajeva.

Grupu ucesnika/ca cinilo je 20 osoba, starosti između 18 i 22 godine, iz razlicitih delova Bosne i Hercegovine (Sarajevo, Mostar, Banja Luka, Olovo i Blagaj).

Članovi/ice trenerskog tima su bile dve osobe iz sarajevskog ureda CNA -Tamara Šmidling i Nedžad Horozovic, i dve ucesnice prošlogodišnjeg Treninga za trenere iz Kolašina i Dimitrovgrada, Dragana Šcepanovic i Rozeta Aleksov. Ovakvu vrstu saradnje vidimo kao priliku za pružanje podrške i poticaja na buduci rad ucesnika/ca sa prethodnih Treninga za trenere, kao i za jacanje neformalne strukture trenera/ica u regionu u kojem delujemo.

Osnovna ideja, sa kojom se ušlo u pripremu ovog treninga, bila je da se naglasak stavi na sticanje veština nenasilne komunikacije, senzibilizaciju za nasilje i razumevanje sukoba. S obzirom na to da je grupa bila dosta mlada, sa relativno malo «aktivistickog» iskustva i sa neujednacenom motivacijom, trenerski tim je nastojao da postavi prilicno fleksibilan koncept, koji bi ostavio dovoljno prostora za pracenje potreba grupe. Osim pomenute tri teme, radilo se još i na sledecim temama : timski rad, percepcija, predrasude, razlicitosti i moc.

Sudeci prema nivou zainteresovanosti i aktivnosti grupe, kao i prema kolicini pokrenutih pitanja i sadržajnosti diskusija, ključna tema na ovom treningu bilo je nasilje, odnosno pokušaj sagledavanja vrsta nasilja koje se javljaju u našem društvu. Tokom rada na toj temi došlo je do otvaranja ozbiljnih konflikata unutar grupe, sa kojima veci deo ucesnika/ca nije bio spreman da se nosi. Teška iskustva nekih od ucesnika/ca vezana za rat i posleratnu situaciju u BiH, kratko trajanje samog treninga, kao i razliciti pristupi unutar trenerskog tima u vezi sa nacinom odnošenja prema iskrslim poteškocama, jesu razlozi zbog kojih je trening bio izuzetno težak i naporan. Ostao je utisak da je postavljeni koncept bio emotivno prezahtevan za ovu grupu ucesnika/ca, ali i osecaj da postoji velika potreba za ovakvom vrstom rada, posebno ako se ima u vidu situacija u BiH i nepostojanje dublje komunikacije između mladih ljudi razlicitih nacionalnosti.

Posebne poteškoce u vezi sa ovim treningom odnosile su se na neke organizacione propuste koji su doveli do situacije da se radionice odvijaju u hotelskoj sobi u kojoj su uslovi za rad bili prilicno loši (pre mali prostor za 24 osobe, slabo osvetljenje i sl.). Cinjenica da je trening održan na Jahorini u jeku skijaške sezone takode je dosta otežavala proces rada, te je bilo potrebno mnogo energije za uspostavljanje zadovoljavajuceg ritma radionica i pauza.

Stanovište trenerskog tima jeste da je trening bio uspešan u smislu osvetljavanja moguće konstruktivnog odnosa prema nasilju i konfliktima, kao i u pogledu stvaranja

potencijala kod određenog broja ucesnika/ca za dalji rad na ovim temama. Propust je nacinjen kod veoma važne tacke osnaživanja koja je ostala na neki nacin nepokrivena. Jedna od znacajnih pouka za buducnost odnosi se upravo na potrebu za sastavljanjem koncepta koji bi bio u znatno vecoj meri osnaživacki i kroz koji bi ucesnici/ce imali priliku da dobiju znatno vecu podršku sa suocavanje sa «bolnim» pitanjima i problemima u svojim zajednicama.

3.2. Posjeta CNA Engleskoj i Sjevernoj Irskoj

Na poziv CCTS(Commite for Conflict Tranformation Support) iz Londona, dvoje clanova CNA tima, Ivana Franovic iz beogradskog i Adnan Hasanbegovic iz sarajevskog ureda, bili su u posjeti Engleskoj i Sjevernoj Irskoj u periodu od 17 - 24.02.2002.

Ideja za ovu posjetu javila se kroz potrebu da se napravi krace upoznavanje sa radom tamošnjih organizacija, saradnika/ca i mirovnih grupa srodnih CNA, kao i prezentacija našeg rada i mirovnog rada na Balkanu sa ciljem razmjene iskustava.

Prvi dio susreta sa organizacijama obavljen je u Londonu i Birminghamu u toku prva tri dana posjete, dok je drugi dio posjete bio predviden za Sjevernu Irsku gdje su održani sastanci sa pojedincima/kama i organizacijama u Portadownu i Belfastu.

Organizaciju ovih posjeta radile su naše prijateljice i saradnice koje su nam bile i domacice, Celia McKeon iz Londona, bivša aktivistkinja QPSW-ovog ureda u Sarajeva, sada aktivistkinja u Conciliation Resources (CR) i Cara Gibney iz Belfasta, bivša clanica CNA tima; dok smo finansijsku podršku za ostvarenje ovih posjeta dobili od CCTS. Koristimo ovu priliku da im zahvalimo.

Osim organizacija CCTS i Conciliation Resources u Londonu smo posjetili i Friends House - Quaker Centar, Westminster Foundation i ucestvovali na redovnom sastanku CCTS gdje smo imali priliku sresti se sa ljudima sa Bredford University, War Resisters, itd. CCTS predstavlja mrežu mirovnih organizacija kao što su CR, Quaker Peace and Social Witness, War Resisters International, Responding to Conflict i druge. Naši prijatelji/ce i saradnici/e iz QPSW su nam organizovali i kratku tribinu u Friends House. U Birminghamu smo posjetili Quaker Study Centre i Responding to Conflict.

Ovaj niz sastanaka se pokazao korisnim zbog prilike za sticanje jasnijeg uvida u rad tih organizacija, kako kroz upoznavanje razlicitih pristupa izgradnji mira tako i prilike za uporedivanje strategije djelovanja i rada CNA sa slicnim programima koje ove organizacije imaju. Razgovaralo se o potencijalnoj internoj saradnji u radu na podrucju bivše Jugoslavije i takoder je razmjenjeno dosta radnih materijala i izvještaja sa dosadašnjih projekata. Prijatno nas je iznenadilo što nam je predstavljeno nekoliko aktivnosti koje rade Quakeri i koji se fokusiraju na bkalnu zajednicu kao na primjer rad sa manjinskim grupama, kojih uzgred ima jako mnogo u Engleskoj i rad na predrasudama prema manjinama. Posebno raduje to što u okviru OSC-a (Quaker Study Centre) postoji projekat koji se bavi odnosom prema islamskim grupama i Islamu uopšte u kontekstu posljedica teroristickih napada od 11.septembra u SAD. Imali smo priliku i posjetiti džamije kojih ima nekoliko i u Londonu i Birminghamu.

Generalni utisak koji imate kada dodete u London je, osim njegove impresivne fizicke velicine, veliki broj razlicitih ljudi iz svih krajeva svijeta. Nimalo vas ne iznenadi kada cujete u prolazu na ulici da neko govori vašim jezikom kao i to da vam se grad cini jako poznat, iako ste prvi put tu i ubrzo uvidite da prepoznajete imena ulica i kvartove.

Treceg dana posjete smo otputovali za Belfast gdje nas je dočekala Cara i smjestili se u kući gdje žive njeni prijatelji, volonteri lokalnih organizacija, gdje smo imali priliku neformalno razgovarati sa ljudima i čuti njihova iskustva o životu u Sjevernoj Irskoj. U okviru vrlo kratke posjete Sj. Irskoj sreli smo se sa nekoliko ljudi iz organizacija koje se uglavnom bave radom sa lokalnim zajednicama. U malom mjestu Armagh, kod grada Portadown, na sjeveru zemlje u kojem djeluje nekoliko lokalnih i međunarodnih organizacija, imali smo sastanak sa predstavnicima Community Dialogue Centre i Volontary services. U Belfastu smo imali priliku razgovarati sa aktivistima Concorde Community Centre i Community Relation Council.

Pored uobičajene razmjene iskustava i materijala i uzajamne prezentacije rada i aktivnosti, dosta se razgovaralo o sličnostima i razlikama trenutne političke situacije u Sjevernoj Irskoj i regionu bivše Jugoslavije i vrstama nasilja i društvenih konflikata koji su postojali i koji su sada prisutni. Pokazalo se da postoji potreba za širim međusobnim upoznavanjem mirovnih grupa koje rade u oba područja prije svega zbog sličnog obrasca prisutnih konflikata i potencijalnog olakšavanja njihove transformacije kroz upoređivanje kulturnih, vjerskih i etničkih razlika kao osnovnih uzroka tih konflikata te na sličan način prisutnog sindroma kolektivne krivice i viktimizacije. U tom smislu bi bilo zanimljivo pokušati implementirati koncepte mirovne edukacije kojima se bavi CNA i slične grupe iz bivše Jugoslavije i raditi ih sa mješovitim grupama iz Sj. Irske jer se pokazalo da nismo sreli organizacije koje imaju pristup sličan našem. To se prije svega odnosi na nivo rada na našim treninzima u kojima često dolazi do sućenja sa vlastitom odgovornošću kod pojedinaca/ki i elementa katarziranja i senzibilizacije za nasilje počinjeno u ime etničke grupe kojoj taj pojedinac/ka pripada. Vjerovatno kao posljedica drugacijeg kulturnog obrasca, do tog nivoa kod ljudi u Sj. Irskoj dolazi teže ili se manifestuje na drugi način. Npr. rijetko se može sresti, što je relativno različit slučaj u BiH na primjer, da dvoje običnih ljudi u Belfastu, sa različitim etničkim identitetom otvoreno razgovaraju o konfliktu i nasilju ili političkoj situaciji. Jedna bitna sličnost koja postoji među ovim regijama je i u nedostatku mladih odraslih aktivista/kinja (ili ih mi nismo sreli) koji su izvješteni i dovoljno osnaženi da se otvoreno nose sa postojećim konfliktima i da transparentno rade na njihovoj transformaciji na srednjem nivou tj. grupe aktivista/kinja, nastavnika/ca, novinara/ki i sl. Projekti koji se tamo rade dominantno se odnose ili na nivo lokalnih zajednica (retko uključujući osobe sa «različitih sukobljenih strana») ili na sam vrh političkih struktura.

Posebno dragocjeno iskustvo je bilo to što smo imali vremena da razgovaramo neformalno sa ljudima različitih nacionalnih/religijskih identiteta koji žive u Belfastu i da prisustvujemo jednom partiju na kojem je osim lokalnih ljudi bilo jako mnogo stranaca/kinja koji/e rade u Belfastu.

Također smo imali priliku da obidemo neke djelove Belfasta u kojima se dešavalo i dešava se nasilje različitih vrsta i gdje su kvartovi podijeljeni na katolicke i protestanske djelove sa jasno označenim zastavama, simbolima i grafitima različitih paramilitarnih grupa. Imali smo priliku i da posljednje jutro našeg boravka, sa prozora kuće u kojoj smo boravili, uživo vidimo nešto što meštani zovu «Lilipop patrol» (lilipop je lizalica na engleskom jeziku), gdje djeca od nekih desetak godina, u većinski katolickom djelu grada uz jaku buku i psovke kamenjem i bocama gadaju policijske patrole u blindiranim džipovima. (Ovakva situacija se može videti i u većinski protestantskim delovima grada.)

Nakon posjete Sj. Irskoj vratili smo se u London gdje smo posljednji dan iskoristili za upražnjavanje naših turističkih želja.

Generalni utisak ove posjete Engleskoj i Sjevernoj Irskoj da je 7 dana kratak period za potrebe koje postoje po pitanju razmjene iskustava vezanih za izgradnju mira i da je ovo bilo vrijedno iskustvo. Ovo je bila jedinstvena prilika da članovi/ce CNA

budu u ulozi outsajdera i pokušaju da sagledaju slične društvene probleme iz tog vanjskog ugla.

Svakako je potrebno osnaživati svugdje u svijetu lokalni mirovni aktivizam i raditi na široj razmjeni iskustva među mirovnim grupama, kako u pojedinim regijama tako i na globalnom nivou jer je se svijet «smanjio» posljednjih godina.

3.3. Evaluacioni sastanak osoblja CNA

Sarajevo, 19-20. decembar 2001.

Krajem decembra (19. i 20.) prošle godine u našem sarajevskom uredu okupili su se svi članovi/ice (osim jednog, koji je bio u SAD u to vreme) CNA koji rade u Beogradu i Sarajevu. Ovaj susret je bio prilika za razmenu videnja i utisaka o radu CNA u protekloj godini, a istovremeno i za postavljanje pitanja u vezi sa pravcem budućeg rada organizacije.

Tokom dva dana, koliko je susret trajao, cula su se mnoga mišljenja, dileme, pitanja koja su se uglavnom odnosila na aktivnosti organizovane tokom 2001. godine, na poteškoce koje su se javile i na pouke koje mogu biti korisne u budućem radu. Utisak je da je ovo bila izvanredna prilika da se jednim «pogledom iznutra» osvetle različiti aspekti ovog posla, kao i da je svima bilo veoma značajno čuti svoje kolege/inice u jednoj vrsti dosta emotivne interne evaluacije rada CNA.

Neke od stvari koje su bile posebno naglašene jesu postojanje visoke motivacije da se radi na izgradnji mira, ali i postojanje svesti o naporima koje takav rad podrazumeva i količini energije koju iziskuje. U tom kontekstu se specijalno razgovaralo o značaju podrške unutar tima za istrajavanje u ovakvoj vrsti posla.

Pomenute su i poteškoce koje su se uglavnom odnosile na prenaporan tempo rada i na nejednaku raspodelu odgovornosti u oba ureda, što je dovelo do potpune iscrpljenosti nekih osoba, te se izradi plana aktivnosti za narednu godinu pristupilo sa idejom o detaljnom i izbalansiranim rasporedu zadataka koji bi omogućio da se svi članovi/ice CNA tima okušaju u različitim vrstama poslova bez kojih funkcionisanje ureda ne bi bilo moguće. Nije zanemaren ni značaj osećanja bitnog doprinosa misiji CNA kroz aktivno učešće u pripremi i realizaciji treninga, ali i kroz svakodnevne kancelarijske poslove - manje «popularne», ali jednako važne.

Poseban ton celom sastanku dao je odlazak jedne članice (Ive Zenzerovic) u Zagreb i dolazak nove osobe (Tamare Šmidling) u sarajevski ured. Ivin odlazak iz CNA doživljen je kao mogućnost za još intenzivniju saradnju sa, nama bliskim, organizacijama iz Hrvatske, koja može znatno doprineti jačanju regionalnog pristupa kakvom CNA teži.

Svojevrsnu mogućnost još dubljeg sagledavanja dosadašnjeg, ali i budućeg delovanja CNA, pružili su intervjui svih članova/ica sa Martinom Fišer iz Berghof Research Center for Constructive Conflict Management. Intervjui su radeni sa ciljem pracenja naših aktivnosti u sklopu projekta za Auswaertiges Amt. Postavljena pitanja uglavnom su se fokusirala na individualne doživljaje različitih segmenata rada CNA što je doprinelo intenzivnoj samorefleksiji koja je ostavila prostor za sagledavanje sopstvene uloge i doprinosa u radu organizacije, ali i za jasnije definisanje potreba koje svako od nas ima u vezi sa celokupnim kontekstom rada na izgradnji mira. Takođe, kroz pomenute intervjue osvetljene su i neke mogućnosti i ideje za modele delovanja u narednom periodu.

U februaru je naš ured posetila Petra Rueger koja radi u Ambasadi Nemačke u Sarajevu. Njena poseta je predstavljala priliku za još jedan osvrt na aktivnosti organizovane od strane CNA u protekloj godini, posebno na one delove za koje je finansijsku podršku pružilo Ministarstvo inostranih poslova Nemačke (Auswaertiges Amt).

3.4. Interni trening osoblja CNA

Sarajevo, 1-4. februara 2002. godine

Na poslednjem zajedničkom sastanku CNA koji se održao krajem decembra 2001. godine, bilo je dogovoreno da se svi članovi-ce CNA ponovo nadu na jednom internom treningu koji bi pokrio polja iz kojih je pojedincima-kama potrebno još saznanja, a odnosi se na funkcionisanje CNA. Taj interni trening-sastanak održao se u Sarajevu, od 1. do 4. februara 2002. godine.

U toku trodnevnog internog treninga radilo se na sledecim oblastima, mada je bilo reci i o stvarima koje su bitne za CNA:

- knjigovodstvo (finansijski izveštaj, bookkeeping, godišnji obracun)
- fundraising, istorijat i sada
- misija CNA
- prezentacija CNA

Finansijski izveštaji, a posebno godišnji obracun, predstavljaju veliki teret i odgovornost koji se sveo na dve osobe. Pojašnjavajući stavke, pravila, znacaja bookkeepinga, te obracuna i izveštaja, članovi-ice dobili su dublji upliv u ovu tematiku iskušavajući se sami na izveštaju koji je bio zadatak. Samim tim, postali su više svesni koliko samo jedna greška u zapisivanju, vodenju može da uzrokuje velike probleme. Sem toga, ponovo se pristupilo kategorizaciji bookkeepinga, kako bi se standardizovao pristup za oba ureda. Naime, neke stavke su se razlicito tretirale (upisivale) što je moglo da predstavlja dodatnu poteškocu pri obracunu/izveštaju.

Fundraising je važan deo svakodnevice CNA s obzirom na potrebu pribavljanja sredstava za aktivnosti i operativne troškove rada oba ureda. Kako bi se stekla bolja slika, uvid, bilo je reci o dosadašnjem finansiranju CNA, kakvi su planovi, a posebno šta je važno pri fundraisingu. Do sada je fundraising nosila samo jedna osoba, pa je potrebno da odgovornost po tom pitanju prihvate i još neki članovi-ce CNA.

Na internom treningu je bilo reci i o misiji i prezentaciji CNA, a kako bi postojao efekat iskustvenog na osnovu cega bi se mogle izvuci pouke, prezentacije su snimane kamerom na koje su kasnije članice-ovi CNA davali-e feedback. Naime, uzete su razlicite situacije u kojima bi se članovi-ice mogli-e naci kao što su prezentacija rada CNA pred funderima, donatorima, pri ambasadama, neformalnim grupama, medijima, vladinim ustanovama.

Bilo je reci i o treninzima, odnosno podeli odgovornosti - šta treba uraditi u vezi s treningom kako ne bi došlo do preklapanja obaveza ili situacija da se ne uradi nešto zbog pretpostavke da ce to neko drugi-a preuzeti na sebe, a pouceni iskustvom s osnovnog treninga održanog u Kiseljaku decembra 2001. godine. Tako na primer važno je raspodeliti »zadatke«: ko ce poslati pozive za trening, ko ce biti odgovoran za organizaciju smeštaja, prevoza, ko ce raditi finansijski izveštaj, a ko dokumentaciju itd.

4. PLANOVI

Krajem decembra prošle godine na zajedničkom sastanku članova-ica CNA dogovoren je plan aktivnosti za 2002. godinu, kao i raspodela timova i odgovornosti za pojedine aktivnosti.

Pocetkom godine planirano je sledece:

Poseta mirovnim organizacijama u Engleskoj i Severnoj Irskoj na poziv Committee for Conflict Tranformation Support iz Londona u februaru;

Učešće na konferenciji "Building peace after war" (Izgradnja mira nakon rata) na poziv The Centre for Peacebuilding (KOFF) krajem februara u Bernu, Švajcarska;

Učešće na regionalnom sastanku i evaluaciji projekta "Doprinos komunikaciji u podijeljenim zajednicama - regionalni mirovni odaziv za južnu Srbiju i Makedoniju" u MIRamiDA Regionalnom centru u Grožnjanu.

Aktivnosti koje su planirane da radi CNA ured u Beogradu su:

Osnovni trening iz nenasilne razrade konflikata, od 12-22. aprila 2002.

Sprovođenje pilot projekta Suocavanje s prošlošću kojim bi se u četiri različita grada Srbije vodile tribine u cilju suocavanja građana sa sopstvenom odgovornošću u proteklim događajima u Srbiji. Pocetak sprovođenja ovog projekta predviđen je za maj.

Prevođenje i izdavanje Prirucnika za trening iz nenasilne razrade konflikata za rad s odraslima "Nenasilje?" na albanski jezik planirano je za maj.

Program Trening za trenere ce u 2002. godini obuhvatiti šest faza, od ukupno osam:

?? faza I: prvi desetodnevni trening od 5. do 15. jula

?? faza II: follow-up sastanci tokom avgusta

?? faza III: drugi desetodnevni trening od 24. avgusta do 2. septembra

?? faza IV: petodnevni trening od 25. do 30. oktobra

?? faza V: follow-up sastanci tokom novembra

?? faza VI: petodnevni trening od 13. do 18. decembra 2002.

Plan aktivnosti sarajevskog ureda CNA izgleda ovako:

Osnovni trening iz nenasilne razrade konflikata 1, trebalo bi da se održi od 19. do 29. aprila

Osnovni trening iz nenasilne razrade konflikata 2, u maju. Bio je planiran za mart mesec, ali zbog nedostatka finansijske podrške trening je pomeren.

Osnovni trening iz nenasilne razrade konflikata 3, plan je da se održi od 26. jula do 5. avgusta.

Sastanak umrežavanja - od 23. do 27. novembra.

*CNA veoma pozdravlja povratne informacije, sugestije,
pitanja i kritike u vezi sa ovim izvještajem i našim radom uopšte.
Vaša razmišljanja su nam od pomoci!
Hvala vam.*

Zahvaljujemo se svima koji su podržali projekat KURVE Wustrow - Centar za nenasilnu akciju, finansijski ili svojim angažovanjem koje je omogućilo ovaj projekat i pomoglo da se osigura njegova primjena kao i svima onima koji su bili sa nama u svojim mislima.

POSEBNO HVALA:

Auswärtiges Amt - German Federal Ministry of Foreign Affairs
Berghof Stiftung & Berghof Research Institute for Creative Conflict Management
Cara Gibney
Celia McKeon
Committee for Conflict Transformation Support (CCTS)
Iva Zenzerovic
Centar za mirovne studije Zagreb
CNA ured u Beograd
Deutsche Friedensgesellschaft Vereinigte Kriegseegner - DFG VK Bielefeld
Internationale Ärzte zur Verhütung des Atomkrieges - IPPNW Deutschland
Martina Fischer
Astrid Fischer
Gesellschaft für technische Zusammenarbeit (GTZ), Sarajevo
Menschenrechtsreferat des Diakonischen Werkes
Nina Vukosavljevic
Quaker Peace and Social Witness BiH (QPSW BiH)
Quaker Peace and Social Witness London
svim učesnicima i učesnicama treninga

Adnan Hasanbegovic
Nedžad Horozovic
Nenad Vukosavljevic
Tamara Šmidling

za Centar za nenasilnu akciju
u Sarajevu, mart 2002.

Ovaj izveštaj može se slobodno distribuirati uz znanje izvora.